

האם השכלה על-תיכונית מבטיחה תעסוקה? מסתבר שלא

דו"ח: לשוק העבודה בישראל אין די משרות להציע לבעלי התארים הרבים

תמרה טראובמן

בעוד שישראל מחזיקה בשיעור אנשים בעלי השכלה על-תיכונית מהגבוהים במדינות המפותחות, שיעור המשרות בשוק העבודה, המצריכות הכשרה כזאת, הוא נמוך יחסית. כתוצאה מכך, רבים מאלה שהמשיכו בלימודים לאחר בית הספר התיכון, נאלצים להסתפק בעבודות שאינן תואמות את כישוריהם. ממצא זה מופיע בדו"ח בשם "מדדים למדע, לטכנולוגיה ולחידושים בשנות בישראל", שיתפרסם בשבוע הבא. הדו"ח נערך על ידי הר"ר דפנה גץ והפרופ' דן פלד וחוקרים אחרים ממוסד נאמן בטכניון וכלי שכה המרכזית לסטטיסטיקה. מספר רב של עולים בעלי השכלה אקדמית ממדינות ברית המועצ-

צות לשעבר העלו במידה ניכרת את שיעור המשכילים בישראל. בנוסף, בעקבות הקמת המכללות בשנות התשעים גדל בעשרות אחוזים מספר המסיימים תואר ראשון במכללה או באוניברסיטה בישראל. ב-2004, 45% מבני וכוונות 64-25 בישראל היו בעלי השכלה

ני, כ-29% בלבד מכלל המועסקים במשק מועסקים במקצועות אקדמיים, חופשיים וטכניים (כמו מנתחי מערכות, עורכי דין, רופאים, מורים, הנדסאים וטכנאים). "מיקום ישראל במדרג זה נמוך בהשוואה למדינות בעלות שיעור נמוך יותר של כוח אדם משכיל, כגון ארה"ב (32.7%),

בתחומים שונים. כמו כן, לא נבדק כמה מבעלי השכלה העל תיכונית אכן מועסקים בסופו של דבר במשרות אקדמיות וטכניות. לדברי הר"ר גץ, ייתכן שהפער נובע בחלקו משיעור גבוה של עולים אקדמאים מברית המועצות לשעבר, שלאחר הגירתם לישראל נאלצו לעבוד בעבודות שאינן תואמות את השכלתם.

לגברים יש סיכויים גדולים יותר למצוא משרה הקשורה למחקר ופיתוח (מו"פ) במגזר העסקי. למרות שבתחומי המדע והטכנו-לוגיה נשים מהוות כ-40% מבוגרי תואר שני ושלישי, שיעורן בקרב המועסקים כמו"פ נמוך בהרבה. ב-2004 שיעורן היה כ-25% בלבד מקרב המועסקים כמו"פ במגזר העסקי, שיעור שלא עלה במידה

לגברים סיכוי גבוה יותר למצוא משרה במחקר ופיתוח, למרות שכמחצית מהסטודנטים לתארים מתקדמים במקצועות הטכנולוגיים הם נשים

פינלנד (33.5%) דנמרק (35.7%), ושווייץ (37.7%), נכתב בדו"ח. בדו"ח לא מופיעים נתונים על שיעור ההעסקה בקרב בעלי תואר אקדמי והשכלה שאינה אקדמית (כמו לימודי הנדסאות וטכנאות) או

על-תיכונית - שיעור דומה לזה שבקנדה וגבוה, למשל, מארה"ב (39%), מיפאן (37%) או משוודיה (35%). אך בשוק העבודה התמונה שונה. למרות השיעור הגבוה של אוכלוסייה בעלת חינוך על-תיכוני-

משמעותית מאז 1999. כתוצאה מקיצוץ חד בתקציב האוניברסיטאות, השתנה הרכב הסגל האקדמי באוניברסיטאות ועלה במידה ניכרת שיעור המורים צים המועסקים במשרות ללא קביי עות, ללא תנאים לעיסוק במחקר ובשכר נמוך. בין 1992 ל-2005 חלה עלייה של כ-18% בהיקף סגל ההוראה והמחקר, המהווה גידול של 1,500 אנשי סגל. ואולם, העלייה נובעת בעיקר מגידול במרצים מן החוץ (36%) ובסגל אקדמי זוט (28%), כאשר פחות מרבע מהתרי ספת לסגל נבעה מגידול בסגל האקדמי הבכיר, שבו חל גידול של 8% בלבד.

"כמות הסטודנטים גדלה בצורה משמעותית - כיום יש בכל המוסדות כ-250 אלף סטודנטים - אבל כמות הסגל הבכיר גדלה רק במידה מעטה, גידול שכנראה אינו מספיק לצורכי המחקר. כיום יש כ-5,000 משרות חברי סגל בכיר בכל האוניברסיטאות והמכללות. זו תופעה לא חיובית מבחינת מה שמקבל הסטודנט, אמרה גץ. לפי עורכי הדו"ח, הסגל הבכיר באוניברסיטאות "מהווה גורם חשוב ואולי אף מכריע לקידום המחקר האוניברסיטאות, ובנוסף הוא אחראי על איכות תוכניות הלימודים, ובכך על איכות בוגרי מוסדות השכלה הגבוהה, שמהווים את מאגר ההון האנושי של המדינה".

משנת 2000, למרות העלייה החדה במספר הסטודנטים ושיאיות ישראל להפוך למעצמת טכנולוגיה ומדע, נעצר הגידול במספר כלל חברי הסגל האקדמי באוניברסיטאות ובאחרונה אף הפך לגידול שלילי של 2%-5% בשנה.

תצלום ארכיון: ליאור מזרחי / באובא

מעבדה לייצור חיסון נגד אבעבועות שחורות בירושלים